



Fenomen konstrukcji filarowo-przyporowej i jej ewolucja w kościołach Krakowa po połowie wieku XV

The phenomenon of the pillar-and-buttress construction and its evolution in Kraków's churches after the mid-15th century

Tomasz Węclawowicz 

Wydział Architektury i Sztuk Pięknych, Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Kraków, Polska

Słowa kluczowe

gotyckie bazyliki Krakowa, konstrukcje filarowo-przyporowe, katastrofy budowlane w średniowieczu

Key words

Gothic basilicas of Krakow, pillar-buttress structures, construction disasters in the Middle Ages

Autor do korespondencji / Corresponding author

Tomasz Węclawowicz
twecławowicz@uafm.edu.pl

Data wpłynięcia / Received: 26.02.2026

Data akceptacji / Accepted: 9.06.2026

Data publikacji / Published: 3.08.2026

Cytowanie / Cite this article

Węclawowicz, T. (2026). Fenomen konstrukcji filarowo-przyporowej i jej ewolucja w kościołach Krakowa po połowie wieku XV. *Państwo i Społeczeństwo / State and Society* 26, art. 701, <https://doi.org/10.31749/2451-0858-SaS-2026-701>

Sekcja / Section

Architektura i urbanistyka/
Architecture and Urban Planning

Redaktorzy / Editors

Katarzyna Banasik-Petri

Streszczenie

W okresie gotyku eksperymenty konstrukcyjne mające na celu ułatwienie wznoszenia wysokich naw przez osłabienie poziomego parcia sklepień były różnorodne. Zazwyczaj stosowano zewnętrzne łęki przyporowe, ale ok. 1300 r. w monumentalnych kościołach cysterskich w Salem i Sedlu do filarów między nawowych dodano masywne przypory, które wznosiły się wyżej, podtrzymując od zewnątrz ściany *clerestorium*. W literaturze naukowej dotyczącej gotyckich bazylik Krakowa najwięcej uwagi poświęcono właśnie takiemu systemowi konstrukcji filarowo-przyporowej, który zastosowano w wawelskiej katedrze już po 1320 r. System ten okazał się tak skuteczny, że powtórzono go w kolejnych kościołach w mieście, wzniesionych w drugiej połowie XIV w. i w XV w. Jednakże po trzęsieniach ziemi w 1442 i 1443 r., kiedy runęły sklepienia w dwu prezbiteriach, a ściana katedralnej nawy wybończyła się, w nieukończonych jeszcze nawach bazylik miasta Kazimierza na poddaszach naw bocznych przypory poszerzono na masywnych wspornikach. W ten sposób, dociągając konstrukcję ścian, wypadkowa wektorów sił

pionowych oraz poziomych rozpierających sklepienia zapewniła bezpieczeństwo konstrukcji. Ten konstrukcyjny fenomen nie miał precedensu w architekturze gotyku w Polsce. We wcześniejszych badaniach architektonicznych i konserwatorskich nie został dostrzeżony i opisany. Niestety nie zachowały się źródła pisane, które pozwoliłyby na identyfikację warsztatu, który wprowadził to rozwiązanie. Tak jak formy architektoniczne gotyckich bazylik Krakowa i Kazimierza łączą w sobie wzory z wielu środowisk artystycznych Europy, tak samo ich struktura jest bowiem wynikiem rozmaitych konstrukcyjnych doświadczeń środkowoeuropejskiej kultury budowlanej późnego średniowiecza.

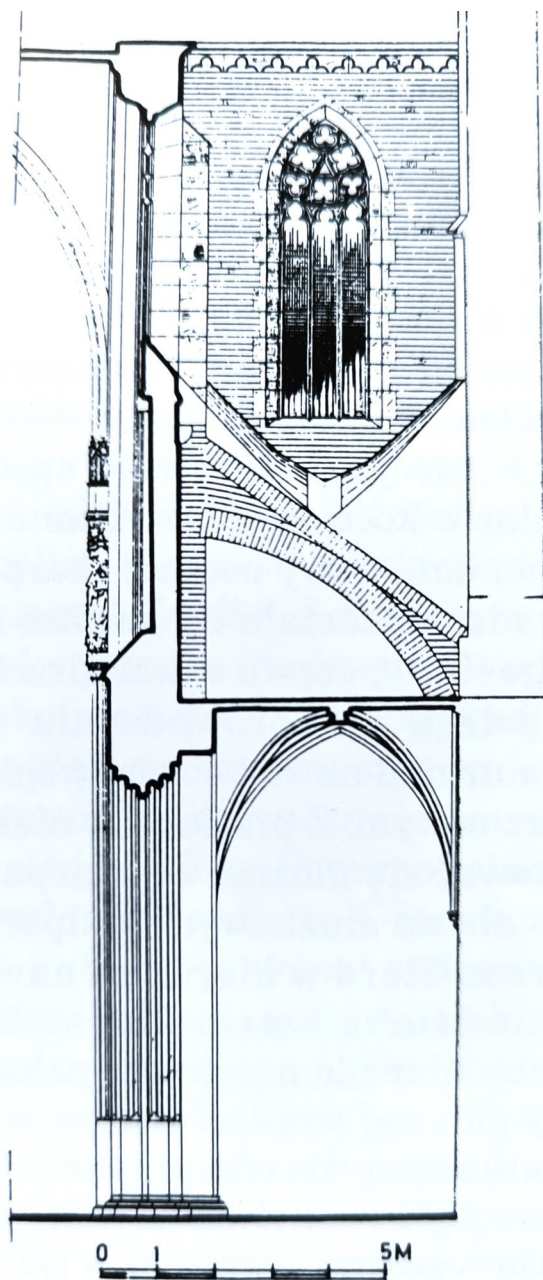
Abstract

During the Gothic period, structural experiments aimed at facilitating the construction of high naves by weakening the horizontal pressure of the vaults were diverse. External flying buttresses were typically used, but around 1300, in the monumental Cistercian churches in Salem and Sedlec, massive buttresses were added to the inter-nave pillars, rising higher to support the external walls of the clerestory. In the scholarly literature on Gothic basilicas in Kraków, the greatest amount of attention has been paid to the pillar-and-buttress construction system used in Wawel Cathedral after 1320. This system proved so effective that it was repeated in subsequent churches in the city, built in the second half of the 14th and 15th centuries. However, after the earthquakes of 1442 and 1443, when the vaults in two chancels collapsed and the cathedral nave wall buckled, the buttresses above the side aisles in the yet-to-be-completed naves of Kazimierz's basilicas were widened on massive corbels. In this way, by adding weight to the wall structure, the resultant of the vertical and horizontal forces pushing the vaults apart ensured structural stability. This construction technique was unprecedented in Gothic architecture in Poland. It had not been noticed and described in previous architectural and conservation studies. Unfortunately, there are no written sources that would allow us to identify the workshop that introduced this solution. Just as the architectural forms of the Gothic basilicas in Krakow and Kazimierz combine patterns from many European artistic circles, their structure is also the result of the diverse construction experiences of Central European building culture in the late Middle Ages.

Wprowadzenie

W panoramie starego Krakowa znaczące miejsce mają wciąż jeszcze potężne bryły gotyckich bazylik: katedralnej, dominikańskiej, Mariackiej i dwu kazimierskich – parafialnej i augustiańskiej. Fundowano je w drugiej ćwierci XIV w., a budowano przez całe to stulecie i do schyłku następnego. Tych pięć krakowskich bazylik przewyższało parokrotnie swoją kubaturą wszystko, co przedtem w mieście wybudowano. Poza kościołem katedralnym i monumentalnym kościołem parafialnym panny Marii przy Rynku fundacje króla Kazimierza Wielkiego rozpoczęte przed połową XIV w. dla nowo lokowanego miasta Kazimierza, tj. kościoły parafialny p.w. Bożego Ciała i augustiański p.w. Św. Katarzyny, miały również ukazać nową jakość. Zaplanowano je bowiem jako wielkie świątynie halowe, trójnawowe, z długimi prezbiteriami, o znacznej wysokości dochodzącej do niemal 25 metrów. Jednakże w drugiej połowie wieku XIV przerwano wznoszenie korpusów halowych i wzorem katedry zdecydowano się na system bazylikowy z wykorzystaniem konstrukcji filarowo-przyporowej. Jednakże w następnym stuleciu w kościołach kazimierskich dokonano istotnej innowacji, wzmacniając konstrukcję ścian naw. Celem niniejszego artykułu jest hipotetyczne określenie przyczyn tej zmiany.

W okresie gotyku eksperymenty konstrukcyjne mające na celu ułatwienie wznoszenia wysokich naw bazylikowych przez osłabienie poziomego parcia sklepień były różnorodne. Zazwyczaj stosowano zewnętrzne łuki przyporowe, ale czasami były one ukryte pod dachami naw bocznych. Przed 1300 r. w monumentalnym kościele cysterskim w Salem niedaleko Konstancji (Schneider 1984; Knapp 2004, 2009) po raz pierwszy do filarów międzynawowych dodano masywne przypory, które wznosiły się wyżej, podtrzymując od zewnątrz okienne ściany naw głównych (tzw. *clerestorium*). Taki system zastosowano także w Krakowie. W literaturze naukowej dotyczącej krakowskich bazylik gotyckich najwięcej uwagi poświęcono owemu systemowi konstrukcyjnemu, nazwanemu systemem filarowo-przyporowym. Zwolennicy rodzimości architektury kazimierzowskiej, z Augustem Essenweinem na czele, nie znając rozwiązań z Salem i Sedlca, cechę tę uznali za XIV-wieczne osiągnięcie krakowskich muratorów (Essenwein 1869: 81). Władysław Łuszczkiewicz sformułował tezę o samodzielnej, lokalnej ewolucji tej konstrukcji w Krakowie. Uważał on, że zapoczątkowana została ona w prezbiterium wawelskiej katedry jeszcze z łukami odporowymi ponad dachami ambitu (niezachowanymi), które w korpusie katedralnym umieszczono pod dachami naw bocznych, a w kościołach miejskich zrezygnowano z nich w ogóle (Łuszczkiewicz 1881, 1896: 56). Jedynym argumentem na rzecz tej tezy były dwa łuki odporowe zachowane pod dachem południowej nawy katedry, jednakże ich datowanie było i jest dyskusyjne, ponieważ w odróżnieniu od kamiennych ścian nawy są one ceglane (ilustracja 1) Zapewne dlatego czeski mediewista Václav Mencl nazwał system filarowo-przyporowy polskim i pomimo że spotyka się go nierzadko w kościołach czeskich, jego rozwój wywodził od katedry wawelskiej (Mencl 1948: 69 i n.). Natomiast angielski historyk sztuki Paul Crossley, autor pierwszej nowoczesnej monografii wawelskiej katedry, nie szukał złożonej genezy tej konstrukcji wśród europejskich przykładów, lecz skupił się na konsekwencji w krakowskich realizacjach. Zasadniczo zaakceptował dawną koncepcję Łuszczkiewicza o samodzielnej, lokalnej ewolucji tej konstrukcji w Krakowie, stawiając tezę o hipotetycznym warsztacie katedralnym realizującym kolejne królewskie fundacje (Crossley 1985: *passim*). Ostatnio dzieje badań nad konstrukcją bazylikowych kościołów Krakowa zreferowali Jakub Adamski i Piotr Pajor, jednakże nietrafnie przywoływali przykład katedry wrocławskiej, która miałaby być wzorem dla katedry wawelskiej. Opierali się bowiem tylko na ogólnym podobieństwie planu prezbiterium, nie uwzględniając genezy konstrukcji (Adamski, Pajor 2026: 266 i n.).



Ilustracja 1. Kraków, katedra wawelska, przekrój poprzeczny południowej nawy bocznej z łukiem odporowym

Źródło: Wojciechowski 1900: s. 226 (rys. S. Odrzywolski).

Dyskusja

Wieloletnie, wnikliwe prace konserwatorskie i badania architektoniczne prowadzone w klasztorным kościele w Sedlcu opodal Pragi, wykazały, że system filarowo-przyporowy zastosowano tam, podobnie jak w Salem, już przed 1300 r. (Charvátová, Líbal 1994; Schurr 2009; Pospíšil 2009). Niemal w tych samych latach początki filarowo-przyporowego systemu w Krakowie i jego ewolucja zyskały nowe ogniwo po archeologicznych odkryciach badawczych w kryptach pod katedrą wawelską i identyfikacji fundamentów nieznanej przedtem fazy budowy katedry z wielobocznym chórem, wzorowanym wielkością i układem właśnie na kościele klasztorным w Sedlcu. Fundację tę łączy się z krakowskim biskupem Janem Muskatą, sekretarzem króla Wacława II blisko związanym z sedleckim opatem Heidenreichem, kanclerzem Królestwa Czeskiego (Węclawowicz 2007; Kuthan 2009; Charvátová 2009). Można przypuszczać, że ok. 1300 r. w tej przerwanej inwestycji wprowadzono system filarowo-przyporowy, taki jak w Sedlcu. Badania architektoniczno-wykopaliskowe pokazały, że kolejny warsztat, który rozpoczął budowę katedry na odmiennym planie ćwierć wieku później, w 1320 r., wykorzystał niektóre fundamenty poprzednich filarów między nawą a ambitem, być może już z przyporami. Zatem geneza systemu, który Łuszczkiewicz datował od 1320 r., jest nieco starsza i mogła pojawić się w gotowej formule przejętej pośrednio z Sedlca, bez łuków przyporowych i późniejszej lokalnej ewolucji (Węclawowicz 2007: *passim*, 2014: 63 i n.). System ten okazał się tak skuteczny, że powtórzono go w kolejnych kościołach, wzniesionych w mieście w drugiej połowie XIV w. i w XV w. Realizacje bazylik kazimierskich rozpoczęte z rozmachem przez Kazimierza Wielkiego i kontynuowane za panowania Ludwika Węgierskiego przeciągały się. W kościele Bożego Ciała nawy boczne sklepieno w pierwszej dekadzie XV w. (Ptaśnik 1917: 38–39), a w kościele św. Katarzyny najpewniej do końca pierwszej trzecji tego stulecia (Kiryk 1971; Strzelecka 1971; Anusik 2024). Ściany naw głównych i ich sklepienia ukończono dopiero ok. 1500 r. (Węclawowicz 1995) (ilustracje 2–4).



Ilustracja 2. Kraków, kościół św. Katarzyny, nawa boczna, filar międzynawowy z przyporą

Źródło: fot. Tomasz Węclawowicz.



Ilustracja 3. Kraków, kościół św. Katarzyny, arkada międzynawowa i ściana okienna nawy głównej

Źródło: fot. Tomasz Węclawowicz.



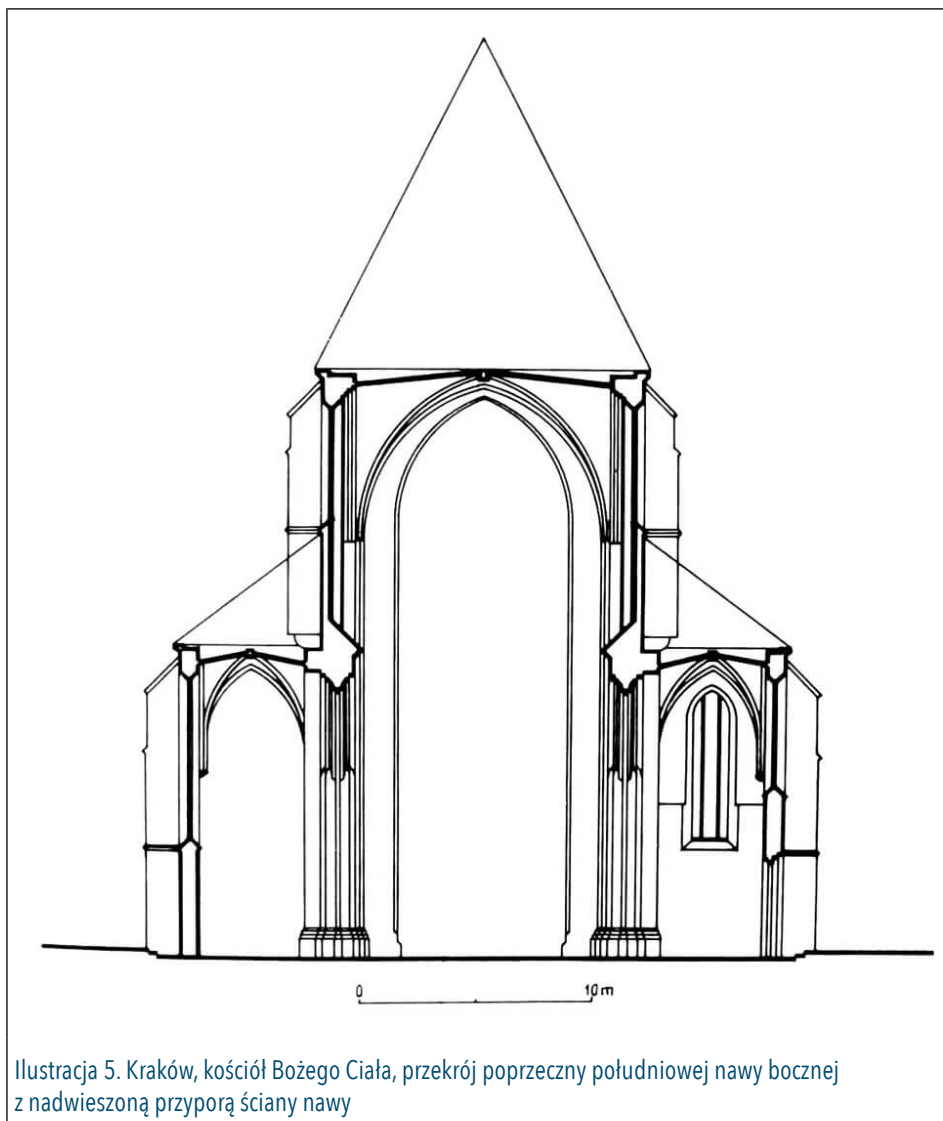
Ilustracja 4. Kraków, kościół Bożego Ciała, arkada międzynawowa i ściana okienna nawy głównej

Źródło: fot. Tomasz Węclawowicz.

Opis przypadku

W latach 1442–1443 Kraków nawiedziły dwa trzęsienia ziemi (Wyrozumski 2009: 320–321). Runęły wtedy sklepienia prezbiteriów w kościele Mariackim i w kościele św. Katarzyny na Kazimierzu (Ptaśnik 1917: 120–121; Bielowski 1872: 923; Węclawowicz 1995). Najpewniej także wtedy południowa, kamien-na ściana nawy głównej katedry wawelskiej, w miejscu oparcia sklepienia wy-boczyła się i została wsparta wspomnianymi ceglanyimi łukami odporowymi (Węclawowicz 1993–1997). Podparcie ściany łukami odporowymi ukrytymi pod dachem nawy bocznej było istotnym argumentem dla wspomnianej koncepcji Łuszczkiewicza o ewolucji konstrukcji filarowo-przyporowej (ilustracja 1). Zwykle łączono tę konstrukcję z przestrogą biskupa Piotra Wysza o zagrożeniu katedry bliżej nieokreśloną katastrofą budowlaną (Węclawowicz 1995; Adamski, Pajor 2026: 95–97). Owa biskupia przestroga jest bowiem bez daty, a ponadto sugeruje kilka miejsc w katedrze (Ulanowski 1889: 284). Posługa biskupa Wysza w Krakowie zakończyła się w 1412 r., jednak nie są znane uszkodzenia konstrukcji katedralnego kościoła z tego czasu (Trawkowski 1981; Przybyszewski 1989: 61–67; Węclawowicz 1995). Można zatem uznać, że słowa biskupa związane były z planowanym już wtedy, a zrealizowanym dużo później przeniesieniem kapitułarza do przyziemia wieży północnej (tj. Wieży Zegarowej), odnowieniem jej romańskiego wnętrza, nową, gotycką okładziną ścian i nowym sklepieniem w nawie północnej (Przeddziecki 1863: 228; Węclawowicz 1995). Natomiast podparcie wyobczonej południowej ściany nawy mogło być najpewniej wykonane właśnie po trzęsieniu ziemi w 1443 r.

Trzęsienie ziemi nie uszkodziło naw w owych dwóch bazylikowych kościołach kazimierskich, albowiem w początkach lat 40. XV w. ściany okienne naw głównych i ich sklepienia nie były tam jeszcze wzniesione. Po katastrofach w latach 1442 i 1443 muratorzy kontynuujący tam budowę naw zastosowali nietypowe wzmacniające rozwiązanie. W tym celu przylegające do filarów przypory poszerzono powyżej międzynawowych arkad na poddaszach naw bocznych. Nadwieszenie wsparto na masywnych wspornikach – kamiennych w kościele Bożego Ciała i ceglanych w kościele św. Katarzyny. W ten sposób siły sklepień rozpierające ściany nawy głównej zostały osłabione ciężarem poszerzonych przypór (ilustracja 5).



Źródło: T. Mroczko, M. Arszyński, A. Włodarek 1995: s. 437 (rys. B. Koenig).

Podsumowanie

Krakowska konstrukcja filarowo-przyporowa ma bardziej złożoną genezę, niż przypuszczał Łuszczkiewicz, i dobrze ilustruje zjawisko, które niektórzy badacze określają jako hybrydową strategię projektową spotykaną ok. 1300 r. i później (Nussbaum 2007; Węclawowicz 2009). Formy architektoniczne krakowskich i kazimierskich bazylik są hybrydyczne, z krótkimi nawami i wydłużonymi

chórami, dostosowane do potrzeb licznego kleru diecezjalnego i zakonnego. Tak samo ich konstrukcje o odległej cysterskiej proveniencji w ciągu XIV i XV w. były modyfikowane w kolejnych etapach budowy w zależności od aktualnych możliwości realizacji i od zagrożeń technicznych, jak np. w obu bazylikach kazimierskich ze spektakularnym wzmocnieniem wysokich ścian nawy głównej.

Bibliografia

- Adamski, J., & Pajor, P. (2026). *The Gothic Cathedral in Cracow and the European Architecture Around the Year 1300*, Brepols.
- Anusik, Z. (2024). Lanckorońscy na Wodzisławiu. Karta z dziejów i genealogii małopolskiej linii rodziny Lanckorońskich herbu Zadora w XV, XVI i w pierwszej połowie XVII wieku. *Przegląd Nauk Historycznych*, 23(2), s. 33–63, <https://doi.org/10.18778/1644-857X.23.02.02>.
- Bielowski, A. (1872). *Monumenta Poloniae Historica*, t. II, nakł. własny.
- Charvátová, K. (2009). Opat Heidenreich (1282–1320). [W:] R. Lomičková (red.). *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem 1300 a 1700. Mezinárodní symposium Kutná Hora, 18.–20. září 2008 / Sedletz. Geschichte, Architektur und Kunstschaffen im Sedletzer Kloster im mitteleuropäischen Kontext um die Jahre 1300 und 1700. Internationales Symposium, Kuttentberg, 18.–20. September 2008*, Togga, s. 71–89.
- Charvátová, K., & Libal, D. (1994). Sedlec. [W:] D. Housková (red.). *Řád cisterciáků v českých zemích ve středověku. Sborník vydáný k 850. výročí založení kláštera v Plasech, Unicornis*, s. 38–43.
- Crossley, P. (1985). *Gothic Architecture in the Reign of Kasimir the Great. Church Architecture in Lesser Poland 1320–1380*, Ministerstwo Kultury i Sztuki. Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków (Biblioteka Wawelska 7).
- Essenwein, A. (1869). *Die mittelalterlichen Kunstdenkmale der Stadt Krakau*, F.A. Brockhaus.
- Kiryk, F. (1971). Lanckoroński Mikołaj. [W:] *Polski słownik biograficzny*, t. XVI, Ossolineum, s. 446.
- Knapp, U. (2004). *Salem: Die Gebäude der ehemaligen Zisterzienserabtei und ihre Ausstattung*, Konrad Theiss Verlag.
- Knapp, U. (2009). Der Neubau der Zisterzienerklosterkirche Salem im Spannungsfeld habsburgischen Machtinteressen. [W:] R. Lomičková (red.). *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem 1300 a 1700. Mezinárodní symposium Kutná Hora, 18.–20. září 2008 / Sedletz. Geschichte, Architektur und Kunstschaffen im Sedletzer Kloster im mitteleuropäischen Kontext um die Jahre 1300 und 1700. Internationales Symposium, Kuttentberg, 18.–20. September 2008*, Togga, s. 315–333.
- Kuthan, J. (2009). Der böhmische und polnische König Wenzel II (1271–1305) als Gründer, Bauherr und Auftraggeber von Kunstwerken. [W:] R. Lomičková (red.). *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem 1300 a 1700. Mezinárodní symposium Kutná Hora, 18.–20. září*

- 2008 / Sedletz. *Geschichte, Architektur und Kunstschaffen im Sedletzer Kloster im mitteleuropäischen Kontext um die Jahre 1300 und 1700. Internationales Symposium, Kuttendorf, 18.–20. September 2008*, Togga, s. 39–69.
- Łuszczkiewicz, W. (1881). Czyli można konstrukcję kościołów gotyckich krakowskich czternastego wieku uważać za cechę specjalną ostrołuku w Polsce. [W:] *Pamiętnik Pierwszego Zjazdu Historycznego Polskiego im. Jana Długosza, odbytego w Krakowie w czterechsetną rocznicę jego śmierci*, nakł. Akademii Umiejętności, s. 53–57.
- Łuszczkiewicz, W. (1896). Romańska architektura w Wąchocku. Kościół i reszty cysterskiego klasztoru. *Sprawozdania Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce*, 5, s. 49–72.
- Mencl, V. (1948). *Česká architektura doby lucemburské*, Sfinx.
- Mroczo T., Arsyński M., Włodarek A., (red.) (1995). *Architektura gotycka w Polsce*, t. II, Instytut Sztuki PAN.
- Nussbaum, N. (2007). Hybrid Design Strategies around 1300: Indication of a „Post Classical” Gothic Architecture?. [W:] A. Gajewski, Z. Opačić (red.). *The Year 1300 and the Creation of a New European Architecture*, Brepols, s. 143–150.
- Pospíšil, A. (2009). Stavebně-historický průzkum chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci. Upřesnění podoby gotické architektury. [W:] R. Lomičková (red.). *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem 1300 a 1700. Mezinárodní symposium Kutná Hora, 18.–20. září 2008 / Sedletz. Geschichte, Architektur und Kunstschaffen im Sedletzer Kloster im mitteleuropäischen Kontext um die Jahre 1300 und 1700. Internationales Symposium, Kuttendorf, 18.–20. September 2008*, Togga, s. 369–384.
- Przedziecki, A. (red.) (1863). *Joannis Długosz senioris cracoviensis Liber beneficiorum dioecesis cracoviensis nunc primum e codice autographo editus*, t. 1: *Ecclesia cathedralis cracoviensis; Ecclesiae collegiatarum*, Typographia Kirchmajeriana.
- Przybyszewski, B. (1989). *Zarys dziejów diecezji krakowskiej*, t. I: *Średniowiecze*, Wydawnictwo Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej.
- Ptaśnik, J. (oprac.) (1917). *Cracovia artificum 1300–1500*, Polska Akademia Umiejętności.
- Schneider, R. (Hrsg.) (1984). *Salem: 850 Jahre Reichsabtei und Schloss*, Stadler.
- Schurr, M.C. (2009). Die Klosterkirche von Sedletz und die „Avantgarde” der Architektur um 1300. [W:] R. Lomičková (red.). *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem 1300 a 1700. Mezinárodní symposium Kutná Hora, 18.–20. září 2008 / Sedletz. Geschichte, Architektur und Kunstschaffen im Sedletzer Kloster im mitteleuropäischen Kontext um die Jahre 1300 und 1700. Internationales Symposium, Kuttendorf, 18.–20. September 2008*, Togga, s. 297–313.
- Strzelecka, A. (1971). Lanckoroński Zbigniew. [W:] *Polski słownik biograficzny*, t. XVI, Ossolineum, s. 457–458.
- Trawkowski, S. (1981). Piotr z Radolina. [W:] *Polski słownik biograficzny*, t. XXVI, Ossolineum, s. 422–428.
- Ulanowski, B. (1889). *Formulae ad ius canonicus spectantes, ex actis Petri Wyszy episcopi Cracoviensis (1392–1412), maxima parte depromptae. Archiwum Komisji Historycznej*, 5, s. 265–358.

- Węclawowicz, T. (1993–1997). *Opracowanie historyczno-konserwatorskie kamiennych ścian wawelskiej katedry – cechy warsztatowe, znaki kamieniarskie – wykonane dla firmy konserwatorskiej „Rachtan”*, mps w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie.
- Węclawowicz, T. (1995). Kraków. Kościół katedralny p.w. śś. Wacława i Stanisława; Kościół archiprezbiterialny p.w. Wniebowzięcia Panny Marii; Kościół parafialny p.w. Bożego Ciała Kanoników Regularnych; Kościół p.w. śś. Katarzyny i Małgorzaty Augustianów Eremitów. [W:] T. Mroczo, M. Arsyński, A. Włodarek (red.). *Architektura gotycka w Polsce*, t. II, Instytut Sztuki PAN, s. 122–127.
- Węclawowicz, T. (2007). The Bohemian King, the Polish Bishop, and their Church: Wenceslas II's Cathedral in Krakow 1295–1305. [W:] A. Gajewski, Z. Opać (red.). *The Year 1300 and the Creation of a New European Architecture*, Brepols, s. 177–183.
- Węclawowicz, T. (2009). Krakovská katedrála a její konstrukční systém. Cisterciácká, nebo katedrální tradice?. [W:] R. Lomičková (red.). *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem 1300 a 1700. Mezinárodní symposium Kutná Hora, 18.–20. září 2008 / Sedletz. Geschichte, Architektur und Kunstschaffen im Sedletz Kloster im mitteleuropäischen Kontext um die Jahre 1300 und 1700. Internationales Symposium, Kuttentberg, 18.–20. September 2008*, Togga, s. 335–345.
- Węclawowicz, T. (2014). *Królewski kościół katedralny na Wawelu. W rocznicę konsekracji 1364–2014 / Royal Cathedral Church on Wawel Hill in Krakow. Jubilee of the Consecration 1364–2014*, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM.
- Wojciechowski, T. (1900). *Kościół katedralny w Krakowie*, Akademia Umiejętności.
- Wyrozumski, J. (red.) (2009). *Jana Długosza Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. 12: 1462–1480. Oprac. tekstu łac. D. Turkowska, tłum. na j. polski J. Mrukówna. Wyd. 2, Wydawnictwo Naukowe PWN.

Wkład autorów / Author Contributions

Badania / Investigation: T.W.

Opracowanie i zarządzanie danymi / Data curation: T.W.

Przygotowanie wersji wstępnej / Writing – original draft: T.W.

Materiały dodatkowe / Supplementary Materials

Nie dotyczy / Not applicable.

Finansowanie / Funding

Autor nie korzystał z zewnętrznego finansowania realizacji badań / The author did not use any external funding for the research.

Oświadczenie o zatwierdzeniu etycznym / Ethics Approval Statement

Nie dotyczy / Not applicable

Oświadczenie o świadomej zgodzie / Informed Consent Statement

Nie dotyczy / Not applicable.

Oświadczenie o dostępności danych / Data Availability Statement

Udostępnianie danych nie ma zastosowania do niniejszego artykułu, ponieważ w ramach przygotowania niniejszej pracy nie utworzono ani nie analizowano żadnych nowych danych / Data sharing is not applicable to this article as no new data were created or analyzed in this study.

Deklaracja dotycząca wykorzystania generatywnej sztucznej inteligencji / Declaration of Generative AI Use

Autor oświadcza, że podczas przygotowywania niniejszego manuskryptu nie korzystał z generatywnej sztucznej inteligencji ani technologii wspomaganych przez sztuczną inteligencję. / Author declare that no generative artificial intelligence or AI-assisted technologies were used in the preparation of this manuscript.

Podziękowania / Acknowledgments

Nie dotyczy/ Not applicable.

Konflikt interesów / Conflict of Interest

Autor deklaruje brak konfliktu interesów / The author declares no conflict of interest.